

Academia de Științe a Moldovei

Ministerul Economiei al Republicii Moldova

INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 347.77(478)

MOGOL NATALIA

**VALORIFICAREA SISTEMULUI INDICAȚIILOR
GEOGRAFICE ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII
EUROPENE A REPUBLICII MOLDOVA**

**Specialitatea: 521.03. Economie și management
(în domeniul proprietății intelectuale)**

**Autoreferatul tezei pentru conferirea gradului științific
de doctor în științe economice**

CHIȘINĂU 2015

Teza a fost elaborată în cadrul secției ”Politici și mecanisme de creștere economică” a Institutului Național de Cercetări Economice (INCE) al Academiei de Științe a Moldovei și Ministerului Economiei al Republicii Moldova.

Conducător științific:

BAJURA Tudor, dr. hab. în economie, profesor cercetător

Referenții oficiali:

BUGAIAN Larisa, doctor habilitat în economie, profesor universitar

BADÎR Iurie, doctor în economie, conferențiar universitar

Membrii Consiliului Științific Specializat:

STRATAN Alexandru, președinte, doctor habilitat în economie, profesor universitar

PERCIUN Rodica, secretar științific, doctor în economie, conferențiar cercetător

ȘIȘCAN Svetlana-Zorina, doctor habilitat în economie, conferențiar universitar

BODIUL Tatiana, doctor în economie, conferențiar universitar

NOVAC Alexandra, doctor în științe economice

TARAN Nicolae, doctor habilitat în tehnică, profesor universitar

Susținerea tezei va avea loc la data de **30 octombrie 2015, ora 14.00**

în cadrul ședinței Consiliului Științific Specializat D 16.521.03-03 al Institutului Național de Cercetări Economice pe adresa: MD-2064, mun.Chișinău, str.Ion Creangă, 45, et.2, bir.209.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională, Biblioteca Tehnico-Științifică Republicană pe lângă Institutul Național de Cercetări Economice și pe pagina web a Consiliului Național pentru Atestare și Acreditare al Republicii Moldova - C.N.A.A. (www.cnaa.md)

Autoreferatul a fost expediat la data de **28 septembrie 2015**

Secretarul științific al Consiliului Științific Specializat:

doctor în economie, conf.cerc.

PERCIUN Rodica

Conducător științific:

doctor habilitat în economie, profesor cercetător

BAJURA Tudor

Autor:

MOGOL Natalia

I. REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. În epoca globalizării, consumatorii din întreaga lume tot mai mult apreciază produsele agricole cu origine determinată. Acest lucru rezultă din faptul că produsele agricole poartă o amprentă evidentă a arealului și condițiilor din care provin, și implicit a practicilor cizelate de-a lungul timpului.

Clima, solul și oamenii influențează calitatea unui produs agricol în așa măsură, încât acesta să fie evident diferit față de alte produse din aceeași categorie. În Uniunea Europeană acest lucru a fost conștientizat de mai mult timp alături de faptul că prin comercializarea unor produse tipice care cu nimic nu se evidențiază în multitudinea de produse de același tip nu se pot crea premisele necesare dezvoltării durabile. În acest context, preluând cele mai bune practici naționale (Franța, Italia, Portugalia), la nivel comunitar a fost instituit sistemul de protecție a indicațiilor geografice (IG). Acest sistem presupune protecția unor denumiri geografice utilizate la identificarea anumitor produse a căror calitate este influențată de proveniența lor geografică. În același timp, sistemul de protecție a indicațiilor geografice nu se rezumă la o simplă înregistrare a unor denumiri, ci înglobează în sine o întreagă filozofie axată pe valorificarea potențialului produselor cu origine determinată.

Numeroase studii efectuate la nivel comunitar, și nu numai, au demonstrat că un produs cu indicație geografică protejată poate avea efecte pozitive asupra dezvoltării economice durabile a teritoriilor, în special:

1) Indicațiile geografice constituie mijloace extrem de importante pentru promovarea dezvoltării rurale, deoarece:

- contribuie la obținerea unei valori adăugate mai mari generate de calitățile ce provin din condițiile specifice;
- conduce la distribuirea mai corectă și echitabilă a veniturilor pe întreg lanțul de producere, începând cu producătorii materiiilor prime și terminând cu comercianții;
- favorizează valorificarea locului de origine al produsului, crearea de noi locuri de muncă, ajută la prevenirea exodului rural.

2) Indicațiile geografice sunt instrumente eficiente de marketing ce se manifestă în:

- promovarea diversificării produselor;
- oferirea posibilității de a diferenția produsele producătorilor;
- facilitarea procesului de identificare a produselor pentru consumator.

3) Indicațiile geografice constituie mecanisme rezultative pentru păstrarea tradițiilor locale și a resurselor naturale, dat fiind faptul că:

- încurajează păstrarea resurselor naturale;
- preîntâmpină uniformizarea produselor agroalimentare.

4) Indicațiile geografice sunt o parte componentă de bază a patrimoniului cultural:

- contribuie la colaborarea producătorilor locali în vederea soluționării problemelor comune;
- joacă un rol pozitiv în edificarea identității naționale;
- influențează pozitiv turismul.

Urmare acestor particularități ale IG, la nivel comunitar a fost dezvoltat și perfecționat continuu un sistem de protecție și promovare a acestora. Astfel, în anul 2010 exporturile de produse cu indicație geografică protejată au atins nivelul de 11,5 mld. euro, ceea ce a constituit 15% din totalul exporturilor Uniunii Europene în domeniul agroalimentar [6].

În același timp, și alte state decât cele europene au început să acorde o atenție deosebită valorificării produselor cu indicație geografică protejată. Astfel, actualmente sistemul indicațiilor geografice este pe larg promovat în India, China, Mexic, Columbia, Peru, Georgia etc.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor științifice aferente. Deși mai multe state au conștientizat importanța economică și potențialul IG și valorifică pe deplin avantajele oferite de acest sistem, în Republica Moldova sistemul indicațiilor geografice nu a devenit încă o realitate, chiar dacă țara noastră are un potențial imens în acest domeniu.

Până la 31.12.2014, în Republica Moldova, au fost înregistrate:

2 denumiri de origine autohtone - CIUMAI și ROMĂNEȘTI, pentru vinuri (în baza Legii nr. 588-XIII din 22.09.1995 privind protecția mărcilor și denumirilor de origine a produselor, în continuare Legea nr. 588/1995);

4 indicații geografice autohtone – 3 (CODRU, VALUL LUI TRAIAN, ȘTEFAN VODĂ) - pentru vinuri și 1 (DIVIN) - pentru distilat de vin învechit (în baza Legii nr. 66-XVI din 27.03.2008 privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate, în continuare Legea nr. 66/2008).

Pe de altă parte, Republica Moldova, la moment protejează peste 4000 de indicații geografice aparținând altor state.

Așadar, constatăm că numărul denumirilor de origine (DO) și indicațiilor geografice autohtone protejate este infim, acest lucru este greu de conceput, deoarece piața comunitară spre care tindem este mai mult decât pregătită pentru a absorbi produse cu IG protejate. Principalele impedimente pe care le întâmpină implementarea sistemului indicațiilor geografice în țara noastră sunt elucidate în prezenta cercetare.

Scopul și obiectivele cercetării

Scopul cercetării rezidă în dezvoltarea bazelor teoretice ale proprietății intelectuale, în sinteza curențelor sistemului autohton al indicațiilor geografice și formularea recomandărilor metodice și practice pentru perfecționarea gestiunii sistemului IG din Republica Moldova.

Pentru realizarea acestui scop au fost stabilite următoarele **obiective**:

- analiza implicațiilor economice ale indicațiilor geografice;
- sistematizarea funcțiilor economice, sociale și de mediu ale IG;
- analiza experienței internaționale în acest domeniu în vederea preluării celor mai bune practici;
- prezentarea unui tablou complex asupra situației în care se află la moment sistemul indicațiilor geografice din Republica Moldova;
- estimarea perspectivelor și potențialelor implicații ale dezvoltării sistemului indicațiilor geografice în Republica Moldova urmare intrării în vigoare a Acordului de instituire a Zonei de Liber schimb Aprofundat și Cuprinzător, precum și a Acordului de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană;
- elaborarea recomandărilor pentru perfecționarea managementului autohton al sistemului IG.

Metodologia cercetării științifice. Suportul metodologic și teoretico-științific al cercetării îl constituie lucrările autorilor străini și autohtoni, consacrate studierii diferitor aspecte ale protecției, gestiunii și valorificării indicațiilor geografice. Un interes deosebit, în opinia noastră, îl prezintă cercetările autorilor străini: G. Belletti, A. Marescotti, B. O'Connor, S. Landon, C.E. Smith, M. Olsen, S. Scaramuzzi, D. W. Rangnekar, L. Schüßler etc.

În Republica Moldova problema indicațiilor geografice a fost abordată, în special, de către specialiștii din domeniul proprietății intelectuale S. Munteanu,

A. Moisei, Iu. Badâr, V. Jalbă, lucrările cărora au fost studiate în vederea elaborării prezentei teze.

Aspectele economice ale indicațiilor geografice nu au fost încă analizate minuțios. În special, afirmația este corectă cu referire la Republica Moldova. Această stare a lucrurilor se datorează, în mare parte, caracterului extrem de specific al indicațiilor geografice, atât în calitate de obiecte ale proprietății intelectuale, cât și de instrumente ale promovării economice, dar și faptului că pentru țara noastră acesta este un domeniu absolut nou.

Investigațiile se întemeiază pe un sistem complex de metode de cercetare, inclusiv: analiză și sinteză, inducție și deducție, cu aplicarea datelor statistice și a sondajelor sociologice. Totodată, sunt utilizate metodele calitative de diagnosticare: compararea, gruparea și descompunerea.

Pentru aplicarea practică a acestor metode, s-a apelat la pachetele software: Microsoft Office Excel – pentru foi de calcul tabelar, Microsoft Word – pentru redarea formulelor elaborate, Programul Firebird – pentru crearea bazei de date necesare procesării rezultatelor sondajului de opinie.

Suportul informațional al cercetării este constituit din: baze de date statistice ale Biroului Național de Statistică (BNS) și Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI); baze de date statistice ale Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (OMPI), Oficiului pentru Brevete și Mărci al Statelor Unite ale Americii (USPTO), Institutului Național Francez al Originii și Calității (INAO), Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (OHIM) etc.; datele proprii, obținute în urma realizării sondajului de opinie în rândul consumatorilor. De asemenea, s-au utilizat diverse documente oficiale, atât naționale, cât și internaționale (convenții, aranjamente, tratate internaționale și regionale la care RM este parte, o serie de legi, acte normative, hotărâri de guvern ale RM), rapoartele anuale ale AGEPI, OMPI, USPTO, INAO (2006-2014), rapoarte de cercetare realizate în cadrul unor proiecte internaționale.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute se exprimă prin următoarele:

- 1) A fost definită din punct de vedere economic noțiunea de sistem al indicațiilor geografice;
- 2) A fost argumentat locul și rolul IG în cadrul altor obiecte ale proprietății intelectuale;
- 3) Au fost sistematizate funcțiile economice, sociale și de mediu ale indicațiilor geografice;

- 4) Au fost elaborate instrumente de evaluare a impactului economic al IG;
- 5) Au fost sintetizate lacunele sistemului național al indicațiilor geografice;
- 6) Au fost elaborate unele recomandări argumentate menite să asigure gestiunea eficientă a sistemului indicațiilor geografice din Republica Moldova.

Problema științifică soluționată rezidă în argumentarea încadrării IG în categoria obiectelor de proprietate intelectuală, definirea noțiunii de sistem al indicațiilor geografice din punct de vedere economic, sistematizarea funcțiilor socio-economice ale IG, identificarea punctelor vulnerabile ale sistemului național de indicații geografice și elaborarea unui set de instrumente pentru depășirea acestora, ceea ce va contribui la soluționarea unei probleme importante – valorificarea potențialului produselor autohtone pe piața internă și pe piețele externe, trasate în Strategia națională în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020 și Strategia de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din Moldova 2014 – 2020.

Semnificația teoretică a tezei constă în abordarea complexă, multilaterală și interdisciplinară a problematicii indicațiilor geografice și gestiunii acestora, subiect insuficient cercetat în Republica Moldova.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în oferirea unui tablou detaliat și obiectiv al derulării procesului de constituire a sistemului indicațiilor geografice în Republica Moldova. Acest lucru permite o evaluare corectă a perspectivelor acestuia, dar și o poziționare corectă în sensul delimitării problemelor economice, instituționale și curențelor legislative. Concomitent, în teză sunt oferite unele recomandări menite să contribuie la edificarea unui sistem de protecție a indicațiilor geografice eficient și consolidat, iar acest lucru, la rândul său, va conduce la valorificarea, diferențierea și promovarea produselor, în special a celor agroalimentare, la diversificarea piețelor de export și, nu în ultimul rând, la îmbunătățirea reputației produselor moldovenești în țară și peste hotare.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

- argumentarea încadrării indicațiilor geografice în categoria obiectelor de proprietate intelectuală și elaborarea definiției de „sistem al indicațiilor geografice” prin prisma economică;
- sistematizarea funcțiilor socio-economice ale indicațiilor geografice;
- identificarea lacunelor legislative, administrative și instituționale ale funcționării sistemului autohton al indicațiilor geografice;

- elaborarea unor recomandări argumentate menite să eficientizeze valorificarea sistemului indicațiilor geografice din Republica Moldova.

Implementarea rezultatelor științifice obținute este confirmată prin obținerea certificatelor de implementare eliberate de Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, proiectul Competitiveness Enhancement and Enterprise Development II și Asociația producătorilor de pomușoare "Bacifera".

Aprobarea rezultatelor tezei. Rezultatele principale ale tezei au fost implementate în cadrul elaborării Legii nr. 66/2008 privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și a specialităților tradiționale garantate și Hotărârii de Guvern nr. 610/2010 pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de depunere, examinare și înregistrare a indicațiilor geografice, a denumirilor de origine și a specialităților tradiționale garantate. Alte rezultate urmează a fi implementate pe parcursul următorilor ani prin promovarea modificării actelor legislative din domeniul de referință și prin înregistrarea unor indicații geografice noi urmare consultațiilor și ghidărilor acordate de autor reprezentanților mediului privat.

Publicații. Ideile fundamentale ale tezei au fost publicate în 10 lucrări științifice cu un volum de 3,7 c.a.

Volumul și structura tezei. Teza cuprinde adnotarea în trei limbi (română, engleză și rusă), introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie cu 153 de titluri, 12 anexe, 138 de pagini de text de bază, 23 de figuri, 16 tabele și 6 formule.

Cuvinte-cheie: indicație geografică protejată, denumire de origine protejată, proprietate intelectuală, sistem de calitate, produse regionale, produse cu origine determinată

II. CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea cuprinde justificarea actualității și importanței temei alese, formularea scopului și obiectivelor, determinarea gradului de nouitate științifică, evidențierea semnificației teoretice și valorii aplicative, precum și prezentarea aprobării rezultatelor lucrării.

În **capitolul 1** intitulat „**Abordări teoretice și practice privind sistemul indicațiilor geografice în condițiile economiei de piață**” este prezentată argumentarea tratamentului indicațiilor geografice în calitate de componentă a domeniului proprietății intelectuale, evoluția istorică a conceptului de indicație

geografică, conturarea juridică a acestuia și recunoașterea internațională a IG în calitate de obiect de proprietate intelectuală.

Analizând dimensiunea economică a indicațiilor geografice, în lucrare este evidențiat faptul că, spre deosebire de alte obiecte de proprietate intelectuală, care au la bază activitatea de creație și dreptul exclusiv asupra unei noi idei/produs/procedeu, fiind fundamentate prin prisma conceptului de proprietate, în cazul indicațiilor geografice nu putem aplica aceeași abordare. Acest lucru se datorează, în special următoarelor:

- Indicația geografică nu este un produs al creației umane în sensul clasic, deoarece drepturile asupra unei IG se referă la denumiri geografice existente;
- Indicația geografică nu face obiectul unor drepturi exclusive și nu intră de facto în proprietatea persoanelor care inițiază procesul de recunoaștere și protecție a IG.

Raționamentul încadrării indicațiilor geografice în categoria obiectelor de proprietate intelectuală, în opinia autorului, rezidă, în special, în faptul că IG constituie un instrument concret și eficient de conservare a patrimoniului cultural, inclusiv a know-how regional. Protecția indicației geografice reprezintă o simbioză a drepturilor de proprietate industrială (în special, a mărcilor), a drepturilor de autor și a sistemelor de calitate, iar pornind de la similitudinea funcțiilor îndeplinite de indicațiile geografice cu cele îndeplinite de mărci, având în vedere și caracterul imaterial al acestora, încadrarea lor în categoria obiectelor de proprietate intelectuală se dovedește a fi temeinic fundamentată.

Argumentarea economică a oportunității protecției și aplicării frecvente a indicațiilor geografice poate fi analizată din perspectiva teoriilor economice ce se referă la valoare.

În vederea examinării valorii produselor cu indicație geografică este necesară o abordare unitară a acesteia, care să ia în considerare ambele teorii tradiționale ale valorii.

Valoarea unui produs cu indicație geografică este determinată atât de factori obiectivi (cum ar fi cheltuielile de resurse materiale, financiare, umane), cât și de factori subiectivi, cum ar fi valoarea atribuită unui bun de către consumator. Astfel, valoarea adăugată a produselor cu indicație geografică protejată se fundamentează prin prisma teoriei neoclasice a valorii-utilitate.

Principalele argumente în favoarea acestei afirmații sunt:

- Certitudinea provenienței geografice, a metodelor utilizate și a calității așteptate;

- Minimizarea cheltuielilor de tranzacționare, datorită faptului că în alegerea produselor consumatorul se ghidează de informația transmisă de indicația geografică;
- Prezența valorii suplimentare cauzate de apartenența la un grup elită de consumatori.

Urmare acestor proprietăți, indicațiile geografice conferă, în percepția consumatorului, o utilitate mai mare față de alte produse similare menite să satisfacă aceleași nevoi.

În sens economic, IG prezintă un instrument complex de valorificare a produselor cu origine garantată care implică antrenarea mai multor factori. Potrivit unor autori, indicațiile geografice nu pot fi privite decât într-un context complex, care poate fi redat printr-un ciclu închis, în care rolul principal le revine producătorilor cointeresați de valorificarea produsului cu origine determinată și calități deosebite, iar rolul de suport pentru întregul sistem, inclusiv pentru fiecare etapă, îi revine statului. Schematic funcționarea acestui sistem este redată în Figura 1.

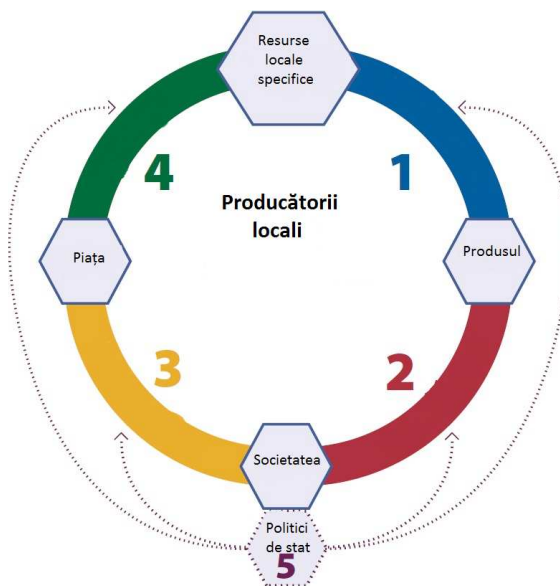

Figura 1. Sistemul indicațiilor geografice

Sursa: adaptată de autor în baza [4]

Din logica funcționării sistemului indicațiilor geografice expusă în figura prezentată și în baza materialelor analizate anterior putem defini *sistemul indicațiilor geografice* ca fiind ansamblul elementelor constitutive – produsul fabricat cu aplicarea resurselor locale specifice, producătorul, piața, societatea, statul – care interacționează între ele conform unor principii și reguli economice, formând un tot întreg în care valorificarea produselor cu origine determinată și calitate garantată este organizată într-o manieră eficientă.

În baza materialelor studiate au putut fi definite funcțiile esențiale ale indicațiilor geografice care, în opinia autorului, pot fi divizate în:

- macroeconomice și
- microeconomice.

La rândul lor funcțiile macroeconomice pot fi împărțite în:

- funcții patrimoniale (cu o expresie directă în bani), indicațiile geografice:
 - încurajează dezvoltarea turismului,
 - contribuie la distribuirea mai corectă și echitabilă a veniturilor pe întreg lanțul de producere,
 - creează locuri de muncă,
 - preîntâmpină exodul rural.
- funcții nepatrimoniale, indicațiile geografice:
 - sunt instrumente eficiente pentru păstrarea tradițiilor locale și a resurselor naturale, deoarece încurajează păstrarea resurselor naturale și preîntâmpină uniformizarea produselor agroalimentare,
 - sunt o parte componentă a culturii industriale și agricole,
 - influențează pozitiv imaginea țării,
 - promovează procesul de edificare a identității naționale.

Funcțiile microeconomice pot fi grupate după subiectul vizat:

- pentru producători indicațiile geografice sunt instrumente eficiente de:
 - diferențiere a produselor,
 - fidelizare a clientelei,
 - obținere a supraprofiturilor,

- pentru consumatori indicațiile geografice:
 - îndeplinesc funcția de informare,
 - constituie un ghid – oferă consumatorilor posibilitatea de a se orienta rapid în multitudinea de produse cu destinații similare,
 - sunt un garant real și eficient al calității.

În vederea evaluării impactului indicațiilor geografice asupra valorificării unor produse regionale pot fi utilizate anumite metode matematice.

În funcție de natura datelor ce stau la baza evaluărilor impactului menționat, metodele utilizate pot fi clasificate în [7]:

- *obiective* – acestea se sprijină pe date empirice sau pe situații modelate care, însă, au la bază tot date reale;

- *subiective*, care de cele mai multe ori se bazează pe sondaje de opinii, pe estimări folosind experiența altor state sau regiuni.

În funcție de abordarea temporală a datelor, metodele obiective de evaluare pot fi clasificate în:

- *diacronice*, bazate pe abordarea „a priori/posteriori”;

- *sincronice*, bazate pe abordarea „cu/fără”.

Abordarea „a priori/posteriori” constă în măsurarea impactului aplicării unei indicații geografice prin suprapunerea datelor inițiale (înainte de aplicarea indicației geografice) cu datele finale (după aplicarea indicației geografice).

Astfel, valoarea suplimentară datorată indicației geografice în metoda diacronică poate fi calculată ca raportul dintre prețul produsului după aplicarea IG și prețul produsului până la aplicarea IG, actualizat în baza ratei inflației.

$$R_{IG} = \left(\frac{P_{IG}}{P_a} - 1 \right) * 100\% \quad (1)$$

unde

R_{IG} – rata modificării prețurilor datorată utilizării IG

P_{IG} - prețul produsului după aplicarea IG,

P_a - prețul produsului până la aplicarea IG, corectat cu rata inflației,

Formula de calcul pentru valoarea suplimentară datorată aplicării IG în abordarea sincronă va fi:

$$V_{IG} = \frac{\sum_{i=1}^n P_{IGi}}{n} - \frac{\sum_{i=1}^m P_i}{m} \quad (2)$$

unde

n – numărul produselor selectate pentru evaluare purtând aceeași IG

$\frac{\sum_{i=1}^n P_{IGi}}{n}$ - media aritmetică a prețurilor produselor purtând aceeași IG

m - numărul produselor selectate pentru evaluare fără IG

$\frac{\sum_{i=1}^m P_i}{m}$ - media aritmetică a prețurilor produselor fără IG

Pentru a contura un tablou cât mai complet al impactului economic și al implicațiilor pe care le poate avea dezvoltarea sistemului indicațiilor geografice asupra dezvoltării economice a unei țări, în capitolul 1 este prezentată și o analiză a experiențelor naționale și regionale privind valorificarea IG, în special a fost prezentată experiența Franței, Statelor Unite ale Americii, Indiei, precum și experiența Uniunii Europene în acest sens.

Capitolul 2 este intitulat **„Diagnosticarea stării actuale și tendințele dezvoltării sistemului indicațiilor geografice în Republica Moldova”**. În acest capitol este prezentată evoluția dezvoltării sistemului indicațiilor geografice în țara noastră. În special, în paragraful 1 al acestui capitol sunt descrise etapele constituirii cadrului normativ național, inclusiv aderarea la diverse tratate internaționale în domeniu, după care este prezentat cadrul instituțional actual instituit în baza cadrului legal în vigoare.

În linii mari, cadrul instituțional privind protecția indicațiilor geografice în Republica Moldova este reprezentat de 4 categorii de instituții:

- producătorii
- autoritățile responsabile de omologarea caietelor de sarcini
- autoritatea responsabilă de înregistrarea propriu-zisă a indicațiilor geografice
- autoritățile responsabile de controlul respectării prevederilor stipulate în caietele de sarcini

Schematic conlucrarea dintre aceste 4 categorii de instituții poate fi prezentată conform Figurii 2.

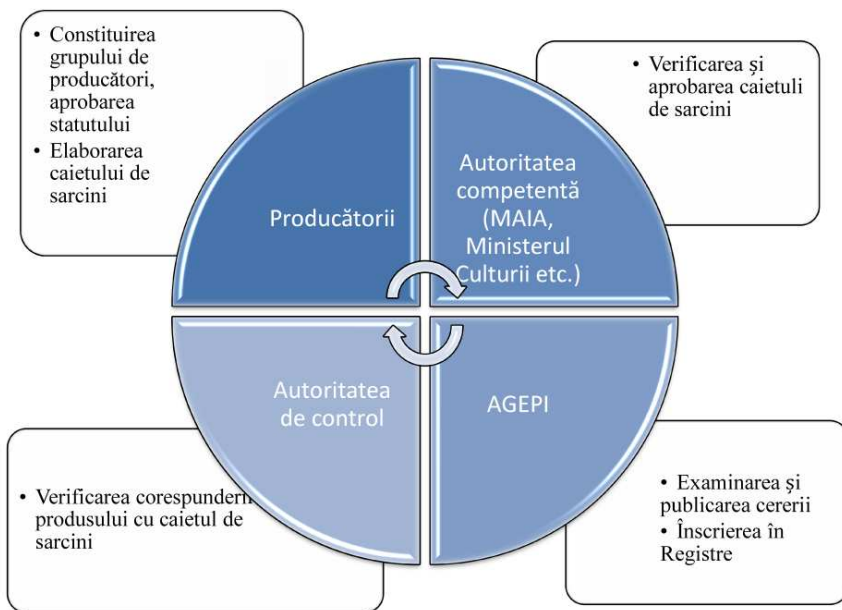

Figura 2. Conlucrarea între diverși actori ai sistemului indicațiilor geografice

Sursa: *elaborată de autor*

De asemenea, în capitolul 2 este efectuată o generalizare a procedurilor ce urmează a fi parcurse pentru a asigura protecția unei indicații geografice, fiind analizate și tendințele de dezvoltare a pieței produselor cu IG protejate în Republica Moldova.

Analizând tendințele de dezvoltare a pieței produselor cu indicații geografice protejate în Republica Moldova, am constatat că până la 31.12.2014 în baza depunerii directe la AGEPI a cererilor au fost înregistrate:

2 DO autohtone - CIUMAI și ROMĂNEȘTI, pentru vinuri (în baza Legii 588/1995);

5 DO din Republica Cehă – 4 (Českobudějovické pivo, Budějovické pivo, Budějovický Budvar, Budweis Beer) - pentru bere, 1 (Karlovarská hořká) - pentru băuturi alcoolice tari (în baza Legii nr. 588/1995);

2 DO din Federația Rusă - ESSENTUKI NR. 17, ESSENTUKI NR. 4 – pentru ape minerale (în baza Legii nr. 66/2008);

4 IG autohtone – 3 (CODRU, VALUL LUI TRAIAN, ȘTEFAN VODĂ) - pentru vinuri și 1 (DIVIN) - pentru distilat de vin învechit (conform Legii nr. 66/2008).

Concomitent, în baza Aranjamentului de la Lisabona privind denumirile de origine și înregistrarea internațională a acestora, la care Republica Moldova este parte din 2001, sunt protejate peste 800 de denumiri de origine străine repartizate pe țări conform Figurii 3.

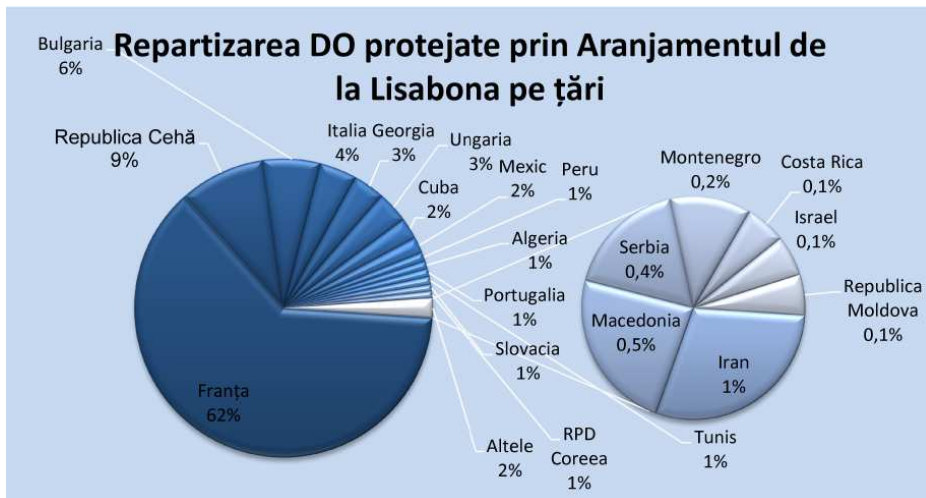

Figura 3. Repartizarea denumirilor de origine protejate în Republica Moldova prin Aranjamentul de la Lisabona pe țări

Sursa: *elaborată de autor în baza [3]*

Până la moment, Republica Moldova a solicitat protecție pe cale internațională doar pentru 1 denumire de origine, și anume pentru ROMĂNEȘTI.

Comparativ cu rezultatele înregistrate la acest capitol de Georgia (țară cu care ne asemuim din punct de vedere istoric), putem afirma că rezultatele țării noastre sunt extrem de modeste (Georgia a înregistrat pe cale internațională 28 de denumiri de origine). Acest fapt se datorează, desigur, specificului național al Georgiei, dar și eficienței unor măsuri politice care au fost întreprinse de aceasta.

Un alt acord internațional în domeniul protecției IG semnat de Republica Moldova este Acordul bilateral între Republica Moldova și Uniunea Europeană cu privire la protecția indicațiilor geografice a produselor agricole și alimentare

(în continuare Acordul IG RM-UE). Acesta a fost semnat la 26 iunie 2012, la Bruxelles, și ratificat de către Uniunea Europeană (UE) la 26.10.2012, iar de Republica Moldova – la 27 decembrie 2012, intrând în vigoare la 01.04.2013 [1].

Prevederile Acordului IG RM-UE sunt încadrate în dispozițiile Acordului privind crearea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană (ZLSAC), care, la rândul său, este parte integrantă a Acordului de Asociere RM-UE.

Acordul IG RM-UE vine să contribuie la promovarea și protejarea produselor de calitate, lucru care este benefic nu doar sectorului agricol din Republica Moldova și din UE, dar și consumatorilor. Totodată, prin acest Acord, Republica Moldova și UE s-au angajat să respecte și să protejeze reciproc indicațiile geografice și denumirile de origine înregistrate. De asemenea, Republica Moldova se angajează să intervină în cazul utilizării frauduloase pe teritoriul ei a unor IG înregistrate în UE. La rândul ei, UE va fi partener în recunoașterea și protejarea pe teritoriul său a indicațiilor geografice moldovenești [5].

Astfel, Acordul IG RM-UE prevede asigurarea respectării drepturilor și protecția reciprocă a indicațiilor geografice și denumirilor de origine ale unei părți pe teritoriul celeilalte părți din oficiu, ceea ce implică controlul piețelor interne, a conformității produselor, precum și a importului și exportului de mărfuri în vederea prevenirii încălcării drepturilor.

La momentul semnării Acordului IG RM-UE, Republica Moldova s-a angajat să protejeze 3136 de IG și DO europene, incluse în anexele la Acord, ulterior numărul acestora urmând să crească. Pe de altă parte, la momentul intrării în vigoare a Acordului, din partea Republicii Moldova au fost înaintate spre protecție doar două denumiri de origine autohtone - CIUMAI și ROMĂNEȘTI, ceea ce în viziunea mai multor specialiști din domeniu nu corespunde potențialului de producere și export al țării noastre.

Totodată, Acordul IG RM-UE prevede posibilitatea completării, de către părțile contractante, a anexelor la Acord, cu unele IG noi pentru a fi protejate. Acest fapt permite producătorilor din Republica Moldova protejarea, pe teritoriul Uniunii Europene, a indicațiilor geografice autohtone înregistrate în temeiul Legii nr. 66/2008, contribuind astfel la recunoașterea, promovarea exportului și prezența continuă a produselor moldovenești cu IG și DO pe piața UE și asigurând sprijinul necesar politicilor comune în domeniul calității.

Primele 4 indicații geografice înregistrate la AGEPI în anul 2013 - CODRU, VALUL LUI TRAIAN, ȘTEFAN VODĂ și DIVIN – au fost deja înaintate pentru acordarea protecției la prima reuniune a Comitetului Mixt, instituit în baza Acordului IG RM-UE. La rândul său, Uniunea Europeană a înaintat 358 de indicații geografice

noi care au fost publicate în Buletinul Oficial de Proprietate Industrială (BOPI) în aprilie 2014 pentru consultări publice. În lunile iulie-august 2014, în urma examinării de fond 357 dintre IG noi au fost acceptate spre protecție. Pentru 1 IG (*GRUYERE*) a fost solicitată informație suplimentară, aceasta fiind acceptată în luna ianuarie 2015.

Însumând cele expuse, constatăm că numărul indicațiilor geografice autohtone înregistrate este mult sub nivelul potențialului real al R. Moldova (a se vedea Tab. 1).

Tabelul 1. Denumiri de origine/indicații geografice înregistrate în R. Moldova în perioada anilor 1993-2014

Anii	1993-2000	2001-2010	2011	2012	2013	2014	Total
solicitanți naționali	2	0	0	0	4	0	6
solicitanți străini, inclusiv:	5	811	6	8	5	19	854
- procedura națională	5	0	0	2	0	0	7
- Aranjament Lisabona	0	811	6	6	5	19	847
- Acordul bilateral RM-UE	0	0	0	3136	0	357	3493
Total	7	811	6	3144	9	376	4353

Sursa: elaborat de autor în baza [2]

Data fiind interconexiunea IG cu diverse domenii de activitate economică, socială, culturală, dar și având în vedere necesitatea de a planifica dezvoltarea sistemului indicațiilor geografice în Republica Moldova, în paragraful 3 al capitolului 2 este prezentată o privire de ansamblu asupra strategiilor de dezvoltare pe domenii tangențiale, în vederea stabilirii rolului care li se alocă indicațiilor geografice în diverse strategii naționale. În urma analizei efectuate am constatat următoarele: cu toate că direct subiectul indicațiilor geografice este vizat doar în Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru anii 2014-2016 (aprobat prin H.G. nr. 808 din 7 octombrie 2014) și în Strategia Națională în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020, putem cu certitudine afirma că consolidarea acestui sistem, nou pentru Republica Moldova, va impulsiona realizarea mai multor obiective trasate în strategiile pe care le-am evocat în paragraful 3 din capitolul 2.

După o analiză minuțioasă a procesului de constituire a sistemului indicațiilor geografice în Republica Moldova, în **capitolul 3** intitulat „**Perfecționarea**

procesului de valorificare a indicațiilor geografice” este prezentată o viziune asupra perspectivelor sistemului indicațiilor geografice din Republica Moldova, dar și a acțiunilor ce trebuie întreprinse și a schimbărilor ce urmează a fi implementate în vederea perfecționării procesului de valorificare a IG. Pentru a avea o abordare cât mai realistă a perspectivelor pe care le are sistemul național al indicațiilor geografice autorul a realizat un sondaj de opinie în rândul consumatorilor din Republica Moldova. Metoda utilizată a fost ancheta sociologică. Rezultatele sondajului au demonstrat că produsele cu indicație geografică protejată au în Republica Moldova un potențial avansat, deoarece dintre cele 94% de persoane care au indicat că proveniența geografică influențează calitatea unui produs agricol sau alimentar 57% au atribuit acesteia o importanță foarte mare, în unele cazuri chiar decisivă. Concomitent 88% dintre respondenți preferă produsele moldovenești celor din import în condițiile în care prețul nu diferă. Aprecierea acordată de către respondenți produselor moldovenești este prezentată în Tab. 2.

Tabelul 2. Gradul de încredere acordat de respondenți produselor moldovenești

Dacă prețul unui produs agricol sau alimentar ar fi același, Dvs....							
		ați prefera un produs moldovenesc?		ați prefera un produs din import?		nu faceți nici o diferență după criteriul originii geografice	
Total		337	88%	9	2%	39	10%
Mediu	Rural	162	42%	4	1%	17	4%
	Urban	175	45%	5	1%	22	6%
Sex	Feminin	179	46%	6	2%	21	5%
	Masculin	158	41%	3	1%	18	5%
Vârstă	15-24	31	8%	4	1%	12	3%
	25-34	99	26%	1	0%	12	3%
	35-49	131	34%	2	1%	11	3%
	50 și mai mult	76	20%	2	1%	4	1%
Studii	Medii incomplete	14	4%	3	1%	7	2%
	Medii	106	28%	3	1%	17	4%
	Superioare incomplete	79	21%	2	1%	6	2%
	Superioare	138	36%	1	0%	9	2%
Nivelul veniturilor	Scăzut (mai puțin de 1650 lei pentru o persoană)	114	30%	1	0%	15	4%
	Mediu (1650 - 3050 pentru o persoană)	147	38%	7	2%	15	4%
	Înalt (mai mult de 3050 lei pentru o persoană)	76	20%	1	0%	9	2%

Sursa: elaborat de autor în baza chestionarului realizat

Potrivit datelor furnizate de BNS, în Republica Moldova numărul populației cu vârsta de peste 15 ani atinge cifra de 2,97 mil. de persoane. Astfel, cei 88% din respondenți reprezintă echivalentul a 2,6 mil. de consumatori care preferă produsele autohtone celor din import.

Mai mult, o bună parte a respondenților au răspuns că vor alege un produs moldovenesc chiar și în cazul în care acesta va fi mai scump, cu condiția ca diferența de preț să fie rezonabilă.

Din păcate, conform rezultatelor sondajului, noțiunea de indicație geografică nu este practic deloc cunoscută. Totuși, după ce respondenților le-a fost explicată esența noțiunii de produs cu indicație geografică, s-a dovedit că acestea conferă produselor o potențială valoare adăugată. Din totalul de 77% de persoane care au răspuns afirmativ la întrebarea, dacă ar fi gata să plătească mai mult pentru un produs cu indicație geografică protejată, 47,3% s-au declarat dispuși să achite cu până la 10% în plus, 43,58% - cu 10-20% în plus, iar 9,12% ar accepta să plătească chiar mai mult cu 20%.

Concomitent, în capitolul 3 a fost prezentată o analiză minuțioasă a carențelor cadrului legal și instituțional al protecției indicațiilor geografice.

Astfel, a fost adus în discuție Ordinul Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA) nr. 105 din 10 iunie 2011 privind aprobarea delimitării ariilor geografice vitivinicole pentru producerea vinurilor cu indicație geografică protejată, în conformitate cu care au fost desemnate 4 indicații geografice pentru vinuri, și anume Bălți, Codru, Ștefan Vodă și Valul lui Traian. În capitolul respectiv s-a făcut referire la acest ordin, în special, pentru că a fost aprobat cu anumite abateri de la cerințele legale față de produsele cu indicații geografice protejate.

Totodată, în paragraful 2 al capitolului 3 este argumentată importanța asigurării unei mai mari clarități în privința utilizării noțiunii «indicație geografică», dar și a evitării utilizării noțiunii «divin» în sens de categorie de produse, precum și excluderea acestei denumiri din lista mărcilor de stat.

Tot în capitolul 3 este evocată o problemă stringentă cu care se confruntă producătorii interesați de sistemul indicațiilor geografice, și anume lipsa cadrelor care să posede cunoștințe specifice în cadrul autorităților competente.

În acest sens, sunt menționate 2 cazuri ce demonstrează că o pregătire adecvată a cadrelor ar spori numărul indicațiilor geografice protejate în Republica Moldova.

În urma cercetării efectuate putem afirma că sistemul indicațiilor geografice este un domeniu de perspectivă pentru Republica Moldova, iată de ce crearea

premierelor organizatorice și financiare pentru dezvoltarea dinamică a acestuia urmează să constituie una dintre prioritățile strategice ale țării noastre.

Dezvoltarea armonioasă a sistemului indicațiilor geografice în Republica Moldova este în interesul tuturor actorilor economici (a se vedea Fig. 4):

- Producătorii obțin un mecanism eficient de diferențiere a produselor și, concomitent, de fidelizare a clientelei;
- Consumatorii au acces la un sistem de calitate credibil garantat de către producător și de către stat;
- Statul realizează beneficii de pe urma creșterii cantitative și valorice a consumului de produse autohtone.

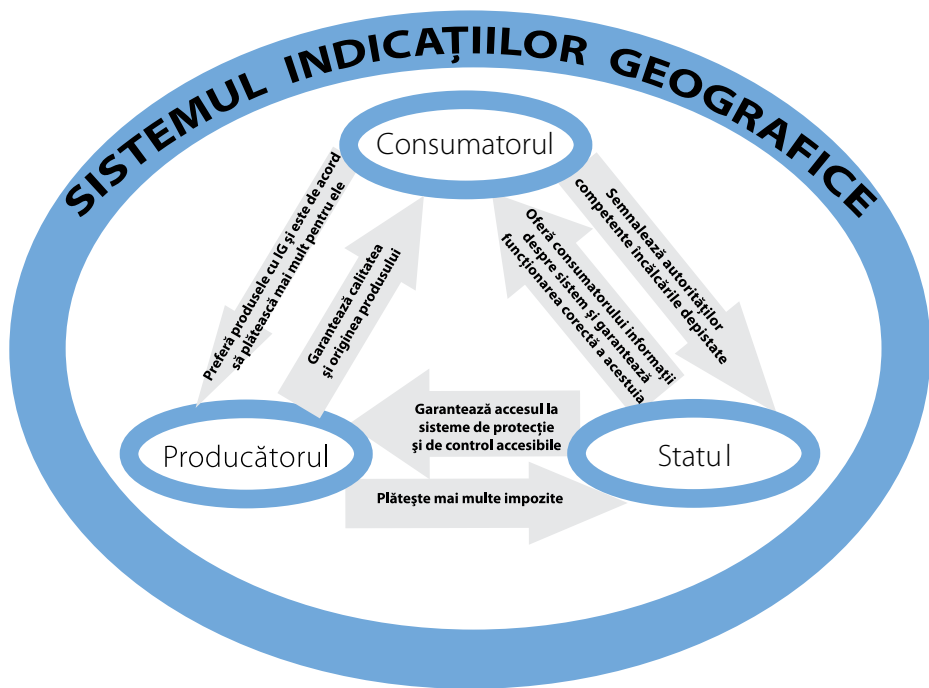

Figura 4. Interacțiunea actorilor economici în cadrul sistemului indicațiilor geografice

Sursa: *elaborată de autor*

Având în vedere interesul manifestat de către consumatori față de produse cu indicație geografică, dar și carențele sistemului evidențiate, în teză au

fost fundamentate modificările ce urmează a fi operate în vederea activizării procesului de valorificare a produselor cu indicație geografică protejată.

III. CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Problema științifică importantă soluționată constă în argumentarea încadrării indicațiilor geografice în categoria obiectelor de proprietate intelectuală, definirea noțiunii de sistem al indicațiilor geografice din punct de vedere economic, sistematizarea funcțiilor socio-economice ale indicațiilor geografice, identificarea punctelor vulnerabile ale sistemului național de indicații geografice și elaborarea unui set de instrumente pentru depășirea acestora, ceea ce a determinat identificarea unei soluții pentru valorificarea potențialului produselor autohtone pe piața internă și pe piețele externe, obiectiv stabilit în Strategia națională în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020 și Strategia de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din Moldova 2014 – 2020.

Generalizarea rezultatelor cercetării impune următoarele **concluzii**:

1) Indicațiile geografice constituie un obiect de proprietate intelectuală unic în felul său, deoarece, spre deosebire de alte obiecte de proprietate intelectuală, abordarea economică a cărora se bazează pe activitatea de creație în cadrul căreia se elaborează noi idei/produse/procedee, iar drepturile sunt fundamentate prin prisma conceptului de proprietate privată, în cazul IG este imposibilă aplicarea acestor abordări. Cu toate acestea, în opinia autorului, încadrarea indicațiilor geografice în categoria obiectelor de proprietate intelectuală este fundamentată, acestea înglobându-se în mod integru în conceptul multidimensional al proprietății intelectuale.

2) În sens economic, indicațiile geografice prezintă un instrument complex de valorificare a produselor cu origine garantată care implică antrenarea mai multor factori economici. IG nu pot fi privite decât într-un sistem complex, care poate fi redat printr-un ciclu închis, în care rolul principal le revine producătorilor cointeresați de valorificarea produsului cu origine determinată și calități deosebite, iar rolul de suport pentru întregul sistem, inclusiv pentru fiecare etapă, îi revine statului.

3) Analizând mai multe studii privind rolul economic al indicațiilor geografice realizate de specialiști din diferite țări, precum și unele experiențe naționale și regionale, putem conchide că indicațiile geografice constituie instrumente economice eficiente cu implicații complexe în dezvoltarea economică a regiunilor.

4) Dezvoltarea armonioasă a sistemului indicațiilor geografice din Republica Moldova este în interesul tuturor actorilor economici ce participă în elaborarea și înregistrarea lor, dar și a celor ce beneficiază de produsele respective.

5) Sistemul indicațiilor geografice, fiind unul nou pentru Republica Moldova, nu este încă valorificat și apreciat la justa valoare. Rezultatele obținute de țara noastră la capitolul protecției indicațiilor geografice până la moment sunt modeste și nu corespund potențialului real al țării noastre în acest domeniu.

6) Ca rezultat al cercetării am constatat un grad redus de cunoaștere a sistemului indicațiilor geografice atât de mediul privat, cât și de cel public.

7) Cadrul legal sofisticat și pregătirea instituțională neadecvată descurajează producătorii care doresc să acceseze sistemul indicațiilor geografice, iar lipsa unor instrucțiuni clare privind procedura, ce trebuie urmată de producătorii care își propun inițierea recunoașterii și protecției unei indicații geografice, îngreunează și mai mult procesul.

8) Autoritățile competente desemnate prin HG 644/2010, precum Ministerul Economiei, Agenția Turismului, dar și alte autorități publice nu se implică suficient în constituirea sistemului indicațiilor geografice în țara noastră, în special în promovarea conceptului de produs cu IG în rândul consumatorilor, prin crearea mediului favorabil pentru constituirea sistemului indicațiilor geografice.

În scopul valorificării sistemului indicațiilor geografice și explorării depline a beneficiilor oferite de acest sistem propunem următoarele **recomandări**:

La nivelul factorilor de decizie:

1) Autoritățile responsabile de gestionarea sistemului indicațiilor geografice în baza HG 644/2010 urmează să asigure instruirea continuă a cadrelor implicate în procesul de omologare a caietelor de sarcini, în procesul de înregistrare, dar și în procesul de control al corespunderii produsului cu cerințele caietului de sarcini (ne referim, în special, la posibilitățile de instruire ce nu implică cheltuieli pentru beneficiari, și anume: cursuri pentru reprezentanții autorităților publice organizate de AGEPI, cursuri la distanță organizate de OMPI, traininguri specializate oferite în cadrul programelor finanțate de Uniunea Europeană).

2) Autoritățile responsabile de gestionarea sistemului indicațiilor geografice în baza HG 644/2010 – AGEPI, Ministerul Economiei, Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova (MIEPO) în comun cu alte instituții publice urmează să-și consolideze eforturile în vederea promovării intense a conceptului de indicație geografică, inclusiv a simbolurilor naționale asociate acestora, astfel încât consumatorul din Republica Moldova să înțeleagă prioritățile unui produs cu origine determinată și calitate garantată.

3) AGEPI, MAIA, dar și alte autorități responsabile de gestionarea sistemului indicațiilor geografice în baza HG 644/2010 urmează să asigure informarea continuă a producătorilor despre beneficiile obținute în urma utilizării sistemului indicațiilor geografice, în special urmând a fi contactați acei producători care utilizează denumiri geografice în cadrul mărcilor sale comerciale.

4) MAIA, dar și alte autorități responsabile de gestionarea sistemului indicațiilor geografice în baza HG 644/2010 urmează să contribuie la stimularea creării organismelor private de control al corespunderii produsului cu indicație geografică cerințelor caietului de sarcini, deoarece instituțiile de stat existente nu dispun de echipamentele necesare.

5) Ministerul Economiei în colaborare cu alte instituții implicate în promovarea imaginii produselor moldovenești peste hotare urmează să implementeze o politică de promovare complexă a indicațiilor geografice protejate alături de brandul de țară, deoarece, în opinia autorului, promovarea acestuia ar putea servi drept «umbrelă» pentru implementarea sistemului indicațiilor geografice, iar acesta din urmă ar putea servi, la rândul său, în calitate de piloni ai promovării brandului Republicii Moldova.

6) Comisia Națională pentru Proprietatea Intelectuală urmează să examineze subiectul instituirii unui program de asistență de 4-5 ani, în cadrul căruia statul va cofinanța promovarea a 3-5 produse cu indicație geografică protejată. Acest lucru va avea efect pozitiv imediat asupra interesului producătorilor față de sistemul indicațiilor geografice, dar și efect pozitiv pe termen lung, deoarece după înregistrarea anumitor succese alți producători vor tinde să se alinieze sistemului chiar și fără cofinanțare din partea statului.

7) AGEPI urmează să asigure simplificarea procedurilor de înregistrare prin optimizarea formularelor necesare, precum și prin fortificarea relațiilor de colaborare cu autoritățile responsabile de omologarea caietelor de sarcini desemnate prin HG 644/2010.

8) Autoritățile responsabile de omologarea caietelor de sarcini desemnate în baza HG 644/2010 urmează să elaboreze ghiduri sau instrucțiuni practice pe fiecare domeniu în parte, menite să familiarizeze, într-o formă cât mai accesibilă, producătorii cu procedurile pe care trebuie să le îndeplinească în vederea recunoașterii și protecției indicațiilor geografice.

9) Modificarea art. 9 (2) din Legea 66/2008 conform prevederilor comunicate, și anume reformularea obligației grupului în obligația membrilor grupului de a fabrica produsul pentru care se revendică protecția, deoarece această prevedere implică niște restricții în privința formei organizatorico-juridice a asociației/grupului, limitând dreptul producătorilor de a se asocia în organizații non-profit.

10) Excluderea prevederilor art. 10 (2) din Legea 66/2008 privind acordarea dreptului de utilizare, condiționându-l doar de existența și menținerea factorilor naturali și umani, care au determinat apariția calităților/caracteristicilor specifice ale produsului, conform reglementărilor comunitare.

11) Scutirea integrală (conform modelului comunitar) sau cel puțin parțială (conform unor experiențe naționale) de plata taxelor pentru înregistrarea unei indicații geografice.

12) Excluderea termenului *indicație geografică* și înlocuirea acestuia cu termenul *denumire geografică* în următoarele acte normative:

- Legea nr. 322-XV din 18.07.2003 cu privire la declararea complexului „Combinatul de vinuri „Cricova” S.A.” drept obiect al patrimoniului cultural-național al Republicii Moldova;

- Legea nr. 199-XVI din 28.07.2005 cu privire la acordarea statutului de obiectiv al patrimoniului cultural-național al Republicii Moldova bunurilor Întreprinderii de Stat Combinatul de Vinuri de Calitate „Mileștii Mici”;

- Legea nr. 251-XVI din 04.12.2008 privind constituirea Rezervației cultural-naturale “Orheiul Vechi”;

- Hotărârea Guvernului nr. 228 din 23.03.2009 cu privire la constituirea Rezervației cultural-naturale “Orheiul Vechi”.

13) Eliminarea ambiguității în ceea ce privește utilizarea termenului Divin, prin introducerea modificărilor de rigoare în cel puțin 3 acte normative naționale, și anume:

- Legea viei și vinului nr. 57 din 10.03.2006, în care noțiunea «divin» se utilizează pentru a defini o anumită categorie de produse, dar și pentru a defini Asociația producătoare a produsului cu indicație geografică protejată Divin;

- Legea nr.1100-XIV din 30.06.2000 cu privire la fabricarea și circulația alcoolului etilic și a producției alcoolice, în care noțiunea «divin» se utilizează pentru a defini o anumită categorie de produse;

- Hotărârea nr. 1080 din 08.10.2001 cu privire la aprobarea Listei mărcilor - proprietate a statului, în care noțiunea «divin» este concomitent utilizată pentru a defini o anumită categorie de produse, dar este recunoscută și în calitate de marcă de stat.

14) Operarea unor modificări în Codul contravențional pentru a delega unele responsabilități ce țin de asigurarea respectării drepturilor asupra indicațiilor geografice pe piața internă a Republicii Moldova organului afacerilor interne, care este mai calificat din punctul de vedere al personalului comparativ

cu Agenția pentru Protecția Consumatorilor, dar și exercită atribuțiile privind respectarea celorlalte drepturi de proprietate intelectuală.

La nivelul întreprinderilor:

15) Utilizarea sistemului indicațiilor geografice cel puțin pentru produsele destinate comercializării pe piața comunitară, a cărui consumator apreciază mult produsele cu indicație geografică protejată.

16) Exploatarea calitativă în defavoarea celei cantitative a resurselor disponibile prin crearea și promovarea unor produse cu caracteristici deosebite, care vor fi cert diferențiate de alte produse cu aceleași utilități.

17) Diversificarea piețelor de desfacere în vederea consolidării securității economice a țării cu apelarea la consultanța profesională pentru accesarea unor piețe mai avantajoase.

18) Conjugarea eforturilor prin constituirea asociațiilor de producători, deoarece rezultatele obținute de cei ce și-au unit eforturile sunt, de regulă, net superioare celor obținute de fiecare individual.

BIBLIOGRAFIE

1. Acordul între Republica Moldova și Uniunea Europeană cu privire la protecția indicațiilor geografice ale produselor agricole și alimentare, în vigoare de la 01.04.2013, 241 p.

2. Baze de date AGEPI <http://www.db.agepi.md/> (accesat la 08.01.2015).

3. Buletin Denumiri de origine, anul 2013, WIPO http://www.wipo.int/export/sites/www/lisbon/en/docs/bulletin_2014_42.pdf (accesat la 27.07.2014).

4. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), SINER-GI, „Linking places, people, products” (Guide), 189 p.

5. Studiu privind căile de îmbunătățire a protecției indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate în Republica Moldova, Chișinău, 2013, http://agepi.gov.md/pdf/sedinte_cnpi/04-03-2014/Anexa-4-pt-4.pdf, (accesat la 24.08.2014).

6. Study Value of production of agricultural products and foodstuffs, wines, aromatised wines and spirits protected by a geographical indication (GI), TENDER N° AGRI–2011–EVAL–04, Octombrie 2012, 87 p.

7. The economics of Intellectual Property, Suggestions for Further Research in Developing Countries and Countries with Economies in Transition, WIPO, 2009, 230 p.

IV. LISTA PRINCIPALELOR PUBLICAȚII LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice din Registrul Național al revistelor de profil, categoria B

1. **Mogol N.** Examinarea mărcilor ce conțin semne false sau înșelătoare, *Intellectus*, 2014, nr.1, p. 29-35, (0,42 c.a.).

2. **Mogol N.** Evaluarea perspectivelor sistemului indicațiilor geografice în Republica Moldova, *Intellectus*, 2014, nr.3, p. 38-48, (0,45 c.a.).

3. **Mogol N.** Geographical Indications as object of intellectual property right. În “*Economie și Sociologie*”, 2015, nr. 2, (0,66 c.a.).

4. **Mogol N.** Indicațiile geografice – o oportunitate pentru promovarea produselor autohtone tradiționale, *Intellectus*, 2013, nr.4, p. 38-43, (0,47 c.a.).

5. **Mogol N.** Unele aspecte privind asigurarea drepturilor de proprietate intelectuală în Republica Moldova, *Intellectus*, 2013, nr.2, p. 21-26, (0,28 c.a.).

6. **Obriște N.** Rolul proprietății intelectuale în progresul economic, *Intellectus*, 2004, nr.1, p. 17-19, (0,17 c.a.).

Articole în culegeri științifice

7. **Obriște N.** Unele considerări privind inducerea în eroare a consumatorului, Simpozion științifico-practic anual „Lecturi AGEPI”, 2005, p. 116-121, (0,3 c.a.).

8. **Mogol N.** Geographical Indications – New Opportunities for Exploitation of Moldovan Products on the Community Market, The international conference „Competitiveness and Economic&Social Cohesion”, 26-27 March 2015, Bucharest University of Economic Studies, 6th Romana Square, Bucharest, *International Journal of Economic Practices and Theories*, Vol. 5, No 3 (2015), pag. 233-239, (0,61 c.a.).

Materiale/teze la foruri științifico-practice internaționale din republică

9. **Obriște N.** Rolul proprietății intelectuale în creșterea economică, Conferința internațională: Știința, businessul, societatea: evoluții și intercorelări în condițiile integrării în spațiul economic european, 12-14 februarie 2004, pag. 58-61, (0,2 c.a.).

10. **Obriște N.** Unele considerațiuni cu privire la riscul de confuzie și riscul de asociere în materie de mărci, Simpozion științifico-practic anual „Lecturi AGEPI”, 2006, p. 137-140, (0,19 c.a.).

ADNOTARE
MOGOL NATALIA
VALORIFICAREA SISTEMULUI INDICAȚIILOR
GEOGRAFICE ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII EUROPENE
A REPUBLICII MOLDOVA, Teză de doctor în economie

CHIȘINĂU 2015

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie cu 153 de titluri, 12 anexe, 138 de pagini de text de bază, 23 de figuri, 16 tabele și 6 formule. Rezultatele au fost publicate în 10 lucrări științifice, 2 rapoarte naționale, 1 ghid.

Cuvinte-cheie: indicație geografică protejată, denumire de origine protejată, proprietate intelectuală, sistem de calitate, produse regionale, produse cu origine determinată

Domeniul de studiu: managementul proprietății intelectuale.

Scopul lucrării: dezvoltarea bazelor teoretice ale proprietății intelectuale, sinteza curenților sistemului autohton al indicațiilor geografice și formularea recomandărilor metodice și practice pentru perfecționarea gestiunii sistemului indicațiilor geografice din Republica Moldova.

Obiectivele: a analiza implicațiile economice ale indicațiilor geografice, a sistematiza funcțiile economice, sociale și de mediu ale indicațiilor geografice, a analiza perspectivele și potențialele implicații ale dezvoltării sistemului indicațiilor geografice din Republica Moldova urmare a intrării în vigoare a Acordului de instituire a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător, precum și a Acordului de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană, și a elabora recomandări pentru perfecționarea managementului autohton al sistemului indicațiilor geografice.

Noutatea și originalitatea științifică: a fost definită noțiunea de sistem al indicațiilor geografice din punct de vedere economic, a fost argumentat locul și rolul indicațiilor geografice în cadrul altor obiecte ale proprietății intelectuale, au fost sistematizate funcțiile economice, sociale și de mediu ale indicațiilor geografice, au fost elaborate instrumente de evaluare a impactului economic al indicațiilor geografice, au fost sintetizate lacunele sistemului național al indicațiilor geografice și elaborate unele recomandări argumentate menite să asigure gestiunea eficientă a sistemului indicațiilor geografice din Republica Moldova.

Problema științifică importantă soluționată: a fost argumentată încadrarea indicațiilor geografice în categoria obiectelor de proprietate intelectuală, a fost definită noțiunea de sistem al indicațiilor geografice din punct de vedere economic, au fost sistematizate funcțiile socio-economice ale indicațiilor geografice, au fost identificate punctele vulnerabile ale sistemului național de indicații geografice și elaborat un set de instrumente pentru depășirea acestora, ceea ce a determinat soluționarea unei probleme importante – valorificarea potențialului produselor autohtone pe piața internă și pe piețele externe, trasate în Strategia națională în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020 și Strategia de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din Moldova 2014 – 2020.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a cercetării: în baza analizei curenților și a potențialului sistemului indicațiilor geografice din R. Moldova, a fost argumentată abordarea conceptuală, propuse direcțiile prioritare și mecanismele pentru perfecționarea managementului sistemului IG, ceea ce creează baza pentru edificarea unui sistem al indicațiilor geografice puternic și consolidat.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele principale ale tezei au fost implementate în cadrul elaborării Legii nr. 66/2008 privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și a specialităților tradiționale garantate și Hotărârii de Guvern nr. 610/2010 pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de depunere, examinare și înregistrare a indicațiilor geografice, a denumirilor de origine și a specialităților tradiționale garantate. Alte rezultate, urmează a fi implementate pe parcursul următorilor ani prin modificarea actelor legislative din domeniul de referință și prin înregistrarea unor indicații geografice noi urmare consultațiilor și ghidărilor acordate de autor reprezentanților mediului privat. Implementarea rezultatelor obținute sunt confirmate prin obținerea certificatelor de implementare eliberate de Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, proiectul Competitiveness Enhancement and Enterprise Development II și Asociația producătorilor de pomușoare "Bacifera".

Аннотация

Могол Наталья

Использование системы охраны географических указаний в контексте европейского вектора развития Республики Молдова, Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук

Кишинэу, 2015 г.

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, список литературы со 153 источниками, 12 приложений, 138 страниц основного текста, 23 рисунка, 16 таблиц и 6 формул. Результаты были опубликованы в 10 научных работах, 2 национальных докладах, 1 руководстве.

Ключевые слова: охраняемое географическое указание, охраняемое наименование места происхождения, интеллектуальная собственность, система качества, региональные продукты, продукты, имеющие определенное происхождение

Область исследования: менеджмент интеллектуальной собственности.

Цель диссертационного исследования: развитие теоретических основ интеллектуальной собственности, обобщение недостатков отечественной системы охраны географических указаний и выработка методических и практических рекомендаций по совершенствованию управления системой охраны географических указаний Республики Молдова.

Задачи: провести анализ экономического значения географических указаний, систематизировать экономические, социальные и экологические функции географических указаний, провести оценку потенциальных последствий и перспектив развития системы географических указаний в Республике Молдова после вступления в силу Соглашения о создании Углубленной и всеобъемлющей зоны свободной торговли, а также Соглашения об ассоциации между Республикой Молдова и Европейским Союзом, выработать рекомендации по совершенствованию менеджмента отечественной системы охраны географических указаний.

Научная новизна: было определено понятие системы географических указаний с экономической точки зрения, были обоснованы место и роль географических указаний среди других объектов интеллектуальной собственности, были систематизированы экономические, социальные и экологические функции географических указаний, были разработаны инструменты оценки экономического воздействия географических указаний, были систематизированы недоработки национальной системы охраны географических указаний и выработаны обоснованные рекомендации, направленные на обеспечение эффективного управления системой географических указаний Республики Молдова.

Разрешенная научная проблема: обосновано отнесение географических указаний к категории объектов интеллектуальной собственности, было определено понятие системы географических указаний с экономической точки зрения, систематизированы социально-экономические и экологические функции географических указаний, выявлены слабые стороны национальной системы охраны географических указаний и разработан целый комплекс инструментов для преодоления данных недостатков, что способствовало решению следующей важной научной проблемы, обозначенной в Национальной стратегии в области интеллектуальной собственности до 2020 года и в Стратегии развития сельского хозяйства и сельской местности на 2014-2020 годы, а именно – освоение потенциала отечественных товаров на внутреннем и внешних рынках.

Теоретическая и практическая значимость исследования: на основе анализа недостатков и оценки потенциала системы охраны географических указаний Республики Молдова обоснован концептуальный подход, предложены приоритетные направления и механизмы совершенствования менеджмента системы охраны географических указаний, что обеспечивает основу для создания мощной и консолидированной системы охраны географических указаний.

Внедрение научных результатов. Основные результаты диссертации были внедрены в рамках разработки Закона № 66/2008 об охране географических указаний, наименований мест происхождения и гарантированных традиционных продуктов и Постановления Правительства № 610/2010 об утверждении Положения о процедуре подачи, экспертизы и регистрации географических указаний, наименований мест происхождения и гарантированных традиционных продуктов. Другие результаты предстоит внедрить в течение последующих лет путем внесения изменений в законодательные акты в соответствующей области и регистрации новых географических указаний после консультаций и рекомендаций, представленных автором представителям частного сектора. Внедрение полученных результатов подтверждается полученными свидетельствами, удостоверяющими такое внедрение, выданными Государственным агентством по интеллектуальной собственности, проектом «Competitiveness Enhancement and Enterprise Development II» и Ассоциацией производителей ягод «Vacifera».

ANNOTATION
MOGOL NATALIA

**EXPLOITATION OF GEOGRAPHICAL INDICATIONS SYSTEM IN THE CONTEXT
OF EUROPEAN VECTOR OF DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA,**

Doctoral Thesis in Economics

CHISINAU 2015

Thesis structure: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 153 titles, 12 annexes, 138 basic text pages, 23 figures, 16 tables and 6 formulas. The results were published in 10 scientific papers, 2 national reports, and 1 guide.

Keywords: protected geographical indication, protected appellation of origin, intellectual property, quality system, regional products, products with determined origin

Study field: management of intellectual property.

Aim of the work: development of theoretical foundations of intellectual property, synthesis of deficiencies of the national system of geographical indications and formulation of methodical and practical recommendations for improving the management of geographical indications system in the Republic of Moldova.

Objectives: to analyze the economic implications of geographical indications, to systematize the economic, social and environmental functions of geographical indications, to analyze the potential implications of development of the geographical indications system in the Republic of Moldova following the entry into force of the Agreement on the establishment of the Deep and Comprehensive Free Trade Area and the Association Agreement between the Republic of Moldova and the European Union and to develop recommendations for improving the local management of geographical indications system.

Novelty and scientific originality: the notion of geographical indications system from the economic point of view was defined, the place and role of geographical indications within other objects of intellectual property was established and reasoned, the economic, social and environmental functions of geographical indications were systemized, some tools to assess the economic impact of geographical indications was developed, the gaps of the national system of geographical indications have been synthesized and well-reasoned recommendations aimed at ensuring the efficient management of the geographical indications system in the Republic of Moldova was developed.

Important results for science and practice: it was reasoned the attribution of geographical indications to the category of intellectual property objects, the notion of geographical indications system from the economic point of view was defined, there were systematized the socioeconomic functions of geographical indications, were identified the weaknesses of the national system of geographical indications and developed a set of tools to overcome them, which caused the solution of a major applicative problem – exploitation of the potential of local products on domestic market and foreign markets outlined in the National Intellectual Property Strategy until 2020 and the Strategy for Agriculture and Rural Environment Development in Moldova 2014 – 2020.

Theoretical importance and applicative value of the research: on the basis of the analysis of deficiencies of the geographical indications system and of the potential of geographical indications system in the Republic of Moldova, it was reasoned the conceptual approach, proposed the priority directions and mechanisms to improve the management of geographical indications system which creates the basis for building a strong and strengthened geographical indications system.

Implementation of scientific results. The main results of the thesis were implemented in Law No. 66/2008 on the Protection of Geographical Indications, Appellations of Origin and Traditional Specialties Guaranteed and Government Decision No. 610/2010 approving the Regulations on the Procedure of Filing, Examination and Registration of Geographical Indications, Appellations of Origin and Traditional Specialties Guaranteed. Other results are to be implemented over the coming years by amending the legislative acts in the reference field and by registering new geographical indications following the consultations and guidance given by the author to representatives of private environment. Implementation of the achieved results is confirmed by the obtaining of implementation certificates issued by the State Agency on Intellectual Property, Competitiveness Enhancement and Enterprise Development II Project and Berry Producers Association “Bacifera”.

MOGOL NATALIA

**VALORIFICAREA SISTEMULUI INDICAȚIILOR
GEOGRAFICE ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII EUROPENE
A REPUBLICII MOLDOVA**

**Specialitatea: 521.03. Economie și management
(în domeniul proprietății intelectuale)**

**Autoreferatul tezei pentru conferirea gradului științific
de doctor în științe economice**

Aprobat spre tipar:

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tiraj 40 ex.

Coli de tipar.: 2

Comanda nr. 002

Denumirea și adresa instituției unde a fost tipărit autoreferatul:

Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI)

str. Andrei Doga nr. 24, bloc 1

MD-2024, Chișinău, Republica Moldova